

Akcyza na alkohol a polska gospodarka

Excise duty on alcohol and the Polish economy

Maciej Cyprian Flis

Aplikant adwokacki

Streszczenie

W artykule autor pokrótce omawia rozwój produkcji alkoholu w dziejach ludzkości. Szczególną uwagę poświęca Polsce. Przedstawia uwarunkowania historyczne i obecny kształt rynku alkoholi, a także zmiany, jakie zaszły w tej sferze. Omawia również kwestię przychodów podatkowych z podatku akcyzowego. Charakteryzuje metodę opodatkowania alkoholu. W końcowej części artykułu przedstawia i ocenia działania legislacyjne oraz formułuje postulaty *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: alkohol, akcyza, piwo, wino, wódka, cydr.

Abstract

The article briefly presents the development of alcohol production in the history of mankind and in Poland. It presents historical conditions and the current shape of the alcohol market and changes it has undergone. It shows the tax revenue from excise tax. The method of alcohol taxation was presented. The final part of the paper presents and evaluates the legislative actions and presents *de lege ferenda* postulates.

Keywords: alcohol, excise tax, beer, wine, vodka, cider.

Alkohol etylowy towarzyszy ludziom od niepamiętnych czasów. Jest to substancja, która po raz pierwszy pojawiła się już w starożytności, kiedy to ludzkość zaczęła obserwować procesy fermentacji poszczególnych owoców, a wraz z rewolucją neolityczną również zbóż.

Z przekazów historycznych wiemy, że już starożytni wyrabiali produkty zbliżone do piwa. Dowodów dostarczają choćby wykopaliska na terenie obecnego Izraela¹ czy Egiptu². W Muzeum Luwru znajdują się gliniane tabliczki sumeryjskie datowane na ok. 4000 lat p.n.e. Przedstawiają one ludzi przygotowujących starożytne piwo. Charakteryzowało się ono innym procesem produkcji od tego współczesnego. Do glinianych naczyń napełnionych wodą wkładano placki uformowane z wysuszonych ziaren jęczmienia i pszenicy³. Niektórzy historycy uważają, że to właśnie piwo, a nie chleb, mogło być czynnikiem, który wpłynął na powstanie cywilizacji na obszarze żyznego półksiężyca⁴. W późniejszych wiekach w basenie Morza Śródziemnego pojawiła się hodowla winorośli, która w szczególności rozpowszechniła się w cywilizacji greckiej i łacińskiej⁵.

Przez stulecia – w antyku i średniowieczu – stopniowo alkohol pod postacią wina i piwa był coraz bardziej obecny w życiu ludzkim. Wraz z usprawnieniem procesów produkcyjnych alkoholu przybywało i stawał się on towarem coraz lepszej jakości.

Słowo „alkohol” pochodzi od arabskiego „al-kuhl”, oznaczającego czarny proszek używany do celów kosmetycznych i medycznych. Kiedy w Andaluzji zetknęli się z nim Europejczycy, zaczęli tę nazwę stosować szeroko do substancji pochodzenia arabskiego, w tym alkoholu⁶.

Sztuka destylacji alkoholu była znana w Europie w XIII w., destylat uzyskiwany w tym czasie wykazywał się jednak skrajnym zanieczyszczeniem⁷, a jego moc wynosiła ok. 25% alkoholu⁸. Destylaty w XIII i XIV w. stosowano przede wszystkim w medycynie, alchemii i perfumiarstwie⁹. Do Polski sztuka destylacji najprawdopodobniej dotarła wraz z medykami wracającymi z zagranicznych studiów w Montpellier czy Salerno. Już od XIV w. była nauczana na Uniwersytecie Jagiellońskim¹⁰.

Przez wieki konsumpcja alkoholu w Polsce miała różną strukturę. W średniowieczu do najpopularniejszych alkoholi można zaliczyć przede wszystkim piwo i miód pitny. Miód pitny przeważnie spożywały warstwy wyższe¹¹, piwo zaś traktowano jako napój powszechny¹², w pewien sposób jako alternatywę dla wody, która w tamtym okresie była zabójcza dla ludzi ze względu na jej skażenie drobnoustrojami¹³. Obecne było również wino, w tym – co ważne – „krajowej” produkcji.

Przez wieki struktura spożycia na obszarze Polski stopniowo się przekształcała i towarzyszyły temu zmiany w wytwórstwie i produkcji surowcowej. Winiarstwo i miodosytnictwo stopniowo traciły rynek. Piwo wygrywało prostotą produkcji i ceną oraz brakiem uwarunkowań geograficznych wpływających na możliwość pozyskania surowca.

Produkcję spirytusu najpierw prowadzono w klasztorach, gdyż tylko one dysponowały odpowiednią wiedzą i technologią. Według niekwestionowanych źródeł destylowany alkohol w Królestwie Polskim zaczęto spożywać rekreacyjnie na początku XVI w.¹⁴ Faktycznym momentem „wejścia wódki na salony” był wiek XVIII¹⁵.

Wraz z rozwojem społeczeństwa stanowego w Polsce wprowadzone zostało opodatkowanie alkoholu. Pierwsza pojawiła się opłata pod nazwą cyza, uchwalona w Piotrkowie w 1466 r. i przeznaczona wówczas na pokrycie kosztów poniesionych w czasie wojny z Zakonem Krzyżackim. W Wielkopolsce i Małopolsce czopowe zostało uchwalone w 1479 r. i było podatkiem od piwa, miodu i wódki¹⁶, płaconym w miastach królewskich, duchownych i szlacheckich¹⁷. Z podatku początkowo wino było wyłączone, lecz zostało nim objęte w XVII w. Szlachta za alkohol na własny użytek – warzone u siebie piwo oraz sprowadzane wino i miód z własnych pasiek – nie płaciła tego podatku¹⁸. Przywilej ten nadał Zygmunt I w 1511 r., a w 1567 r. Stefan Batory potwierdził, że dochody propinacyjne szlachty pochodzące z ich dóbr ziemskich są nieopodatkowane. W 1572 r. nadano zaś szlachcie powszechny przywilej propinacji w obrębie ich majątków¹⁹.

Czopowe było istotne fiskalnie. Dla browarów wynosiło w zasadzie jedną osiemnastą wartości trunku, dla szynkarzy zaś jedną osiemnastą ceny sprzedaży, niekiedy jednak te kwoty podwajano²⁰. Wpływy z czopowego stanowiły w pierwszej połowie XVI w. ok. jednej czwartej sum podatkowych, a w drugiej połowie XVIII w. – ok. jednej trzeciej dochodów państwa. W latach 1773-1775 czopowe przyjęło charakter podatku ogólnopaństwowego w wysokości 10%, a później 20% od czystego dochodu z produkcji i sprzedaży piwa, wódki i miodu. Widoczny jest więc mocno ewolucyjny charakter opodatkowania alkoholu. Czopowe zniesiono w Galicji w 1775 r., a w Królestwie Polskim i w zaborze pruskim w pierwszej połowie XIX w., co oznacza, że przetrwało, co prawda niedługo, Rzeczpospolitą Obojga Narodów²¹.

Konsumpcja alkoholu wysokoprocentowego rosła przez wiek XVII i XVIII wśród wyższych klas. Według szacunków w XVIII w. przedstawiciele arystokracji i bogaci mieszczaństwo pili średnio 20 l napojów destylowanych (o zawartości alkoholu ok. 30%) na głowę rocznie, podczas gdy chłopci ok. 3 l²². W Polsce pod trzema zaborami utrzymywano propinację. W części pruskiej zniesiono ją w 1845 r., w austriackiej – w 1889 r., a w rosyjskiej – w 1898 r. Zamiast niej wprowadzono monopol państwowy²³.

Użycie tanich surowców (ziemniaków) i wykorzystanie nowych technologii sprawiło, że cena wódki znacznie spadła. W związku z tym w XIX w. wódka zdołała wyprzeć stopniowo piwo jako napój chłopów. Konsekwencją tego było znaczące zwiększenie pijaństwa²⁴.

W 1924 r. utworzono w Polsce Państwowy Monopol Spirytusowy; rektyfikacja była zastrzeżona dla państwa, co zmuszało prywatne firmy do ścisłej współpracy z nim. Produkcją i sprzedażą wódek czystych również zajmowało się państwo, a to właśnie sprzedaż tych wódek stanowiła 85-90% całej sprzedaży alkoholu.

W czasach powojennych cała produkcja była państwowa, aż do 1989 r. W 1949 r. zamiast dotychczasowej instytucji monopolu powołany został Centralny Zarząd Przemysłu Spirytusowego, a w 1959 r. zastąpiło go Zjednoczenie Przemysłu Spirytusowego i Drożdżowego. Wówczas opracowano i zarejestrowano znak graficzny Polmosu, który został przyjęty przez wszystkie zakłady produkcyjne, a następnie spopularyzowany za granicą jako polska marka reprezentująca wszystkie polskie wódki²⁵.

W 1989 r. w związku z przemianami gospodarczymi Ogólnokrajowe Przedsiębiorstwo Przemysłu Spirytusowego Polmos podzielono na 25 przedsiębiorstw z siedzibami w różnych miastach, w 1999 r. przeprowadzono zaś licytację znaków towarowych²⁶.

Na obszarze obecnej Polski w średniowieczu wytwarzano wina, lecz produkcja tego typu stopniowo zanikała z powodu zmian klimatycznych – chodzi tu przede wszystkim o ochłodzenie klimatu w XVI i XVII w.²⁷ Jednocześnie przez wieki do Polski były importowane wina niemieckie, głównie wina reńskie, ale również mozelskie i frankońskie²⁸. Przyczyniło się to do upadku rodzimego winiarstwa z powodu konkurencji cenowej²⁹. W XIX w. i na początku XX w. próbowano, bez znaczących efektów, zakładać winnice³⁰.

Wytwarzanie win owocowych zaczęło się rozwijać intensywnie w dwudziestolecie międzywojennym. Przemawiały za tym prosty rachunek ekonomiczny i ogromne zaplecze sadownicze. Według danych prasowych w 1925 r. działało ok. 50 producentów, a w 1929 r. już ok. 100. Zazwyczaj prowadzili jednak działalność na małą skalę. Z danych przekazywanych prasie przez powstały w 1928 r. Związek Zawodowy Wytwórców Win wynika, że w 1929 r. aż 50% win konsumowanych w Polsce stanowiły wina owocowe i miody pitne³¹. Należy przy tym zaznaczyć, że tak dynamiczny rozwój sprzedaży win owocowych mógł być spowodowany sztywnym monopolem spirytusowym państwa.

Z oczywistych względów rozwój wytwórstwa wina owocowego został zatrzymany w okresie II wojny światowej. Jednocześnie wraz z nastaniem pokoju możliwy był dalszy rozwój tego segmentu produkcji alkoholu, a zarazem

przetwórstwa owocowego skoncentrowanego na łatwo dostępnych krajowych surowcach. W szczególności należy tu wymienić jabłka, gruszki, porzeczki, wiśnie, agrest.

Po odrodzeniu się państwa polskiego za rozwój produkcji przemysłowej odpowiedzialne były zakłady państwowe. W 1948 r. weszła w życie pierwsza ustawa winiarska³². W PRL działała ściśle określona, stosunkowo nieduża liczba zakładów państwowych. Jednostką nadrzędną nad zakładami winiarskimi było Zjednoczenie Przemysłu Owocowo-Warzywnego. Wina produkowano według określanych przez nie standardów i wiele z nich trafiało na eksport, również poza kraje Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG). Należy też wspomnieć o bardzo istotnej sprawie, która jest obecna w świadomości społecznej do dziś. W latach 60. XX w. Ministerstwo Zdrowia wprowadziło obowiązek znakowania wyrobów winiarskich. Na polskich tego rodzaju wyrobach musiała być podana zawartość SO₂, czyli dwutlenku siarki. Polska wprowadziła ten obowiązek przed innymi państwami wraz z pogarszaniem się jakości wina produkowanego w okresie PRL, co było spowodowane niedoborem surowców, głównie cukru, oraz próbą wykorzystania owoców, które nie nadawały się do przetwórstwa. To wszystko sprawiło, że o tych winach krążyły czarne legendy. Po części było to zasadne, lecz nie ze względu na zawartość dwutlenku siarki, a ze względu na degenerację procesu technologicznego, gdyż wino alkoholizowano nawet surówką spirytusową³³.

Podsumowując, w tzw. wolną Polskę wchodziliśmy jako kraj o nietypowym profilu spożycia alkoholu. Popularnością cieszyła się wódka jako napój dominujący. Piwo nie było powszechnie obecne, wina gronowe stanowiły margines spożycia, a wina owocowe miały całkowicie zepsutą opinię i stanowiły wyrób dla marginesu społecznego. Co więcej, wspomniane wina owocowe straciły uznanie w ciągu ok. 30 lat gospodarki socjalistycznej.

Obecnie, po 30 latach od transformacji ustrojowej i zainwestowaniu blisko 13 mld zł, Polska jest drugim po Niemczech największym producentem piwa w Unii Europejskiej. Według Browarów Polskich przemysł piwowarski zatrudnia blisko 160 tys. osób, tworzy wartość dodaną dla gospodarki na poziomie 19,4 mld zł rocznie i zapewnia wpływy do budżetu w wysokości ponad 11 mld zł, czyli ok. 3% dochodów podatkowych państwa ogółem³⁴. Należy także zaznaczyć, że 90% surowców wykorzystywanych w krajowej branży piwowarskiej pochodzi z Polski. W 2017 r. branża wydała na zakup towarów i usług w Polsce ok. 6,5 mld zł, z czego 5,8 mld zł trafiło do polskich dostawców³⁵.

Zdecydowana większość krajowej produkcji piwa trafia na rynek wewnętrzny. Zdaniem Browarów Polskich aż 64% zakupów piwa odbywa się w sklepach małopowierzchniowych. Rynek zewnętrzny natomiast w 2005 r. osiągnął wartość 134 mln zł, podczas gdy w 2019 r. przekroczyła ona już 800 mln zł. Piwo generuje dodatni bilans handlowy, gdyż eksport pięciokrotnie przewyższa import³⁶.

Przed pandemią COVID-19 warzeniem piwa w Polsce zajmowało się ponad 310 browarów, z których 22 największe produkowały piwo w 12 województwach. Cała branża browarnicza zatrudnia dzisiaj ok. 10 tys. pracowników produkcyjnych. Wiele browarów zlokalizowanych jest we wschodniej części Polski, a południowo-wschodnia część to zaś region z plantacjami chmielu, z którego chętnie korzystają rodzimi przedsiębiorcy³⁷.

Na rynku win owocowych w latach 90. ubiegłego wieku panował olbrzymi chaos, powstawało wiele małych firm, jednak o niskich kompetencjach produkcyjnych. W 1997 r. opracowano nową ustawę winiarską³⁸, a w 2011 r. kolejną³⁹. Przez wiele lat następowały konsolidacja rynku oraz intensywny rozwój technologiczny zakładów produkcyjnych w Polsce⁴⁰.

Struktura produkcji przemysłowej wyrobów winiarskich w Polsce jest typowa dla krajów północnej Europy, czyli dominują w niej fermentowane napoje winiarskie z owoców innych niż winogrona⁴¹.

Polskie firmy winiarskie zajęły się nie tylko produkcją fermentowanych napojów winiarskich, ale również importem win gronowych oraz ich rozlewem. Aby zaproponować konsumentom wina gronowe atrakcyjne cenowo, producenci zaczęli przywozić wina w specjalnych cysternach i rozlewać je do butelek w Polsce. Takie działania, dzięki korzystniejszym kosztom robocizny w naszym kraju, pozwalały i nadal pozwalają na redukcję ceny wyrobu finalnego w stosunku do ceny wyrobu gotowego nabywanego poza granicami Polski.

Oznacza to powstanie faktycznie dwóch kategorii przedsiębiorców. Z jednej strony firmy winiarskie zajmują się produkcją wina z owoców i rozlewem wina w Polsce, a z drugiej strony na rynku działają przedsiębiorcy zajmujący się importem chętniej wybieranych win zabutelkowanych.

Jednocześnie trendy do tej pory obecne w naszym kraju, i to nawet od stuleci, ulegają pewnemu zaburzeniu, gdyż rośnie produkcja wina gronowego. W Polsce w 2018 r. do ewidencji Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) zgłoszonych zostało 230 producentów. Sumaryczna wielkość winnic wynosiła wtedy 394,84 ha, w tym z przeznaczeniem na wino – 300,57 ha. W roku gospodarczym 2018/2019 zadeklarowano produkcję 12 716,48 hl wina, z czego 7761,53 hl stanowiły wina białe⁴². Wypijaliśmy w tym czasie ok. 6,8 l wszystkich wyrobów winiarskich, z czego wina gronowe stanowiły połowę⁴³. W 2019 r. w Polsce zgłoszono 294 producentów, a sumaryczna wielkość winnic wyniosła 475,35 ha, w tym z przeznaczeniem na wino – 448,15 ha. W roku gospodarczym 2019/2020 zadeklarowano produkcję 14 361,34 hl wina, z czego 8529,95 hl stanowiły wina białe. W 2020 r. (jeszcze nie są

opublikowane pełne dane KOWR) zgłosiło się 330 producentów, a sumaryczna wielkość winnic wyniosła 547,27 ha⁴⁴.

W PRL wódka stanowiła 92% spożycia, piwo – 6%, a wino – 2%. Szacuje się, że na początku lat 80. ubiegłego wieku mogło istnieć aż do 150 tys. bimbrowni, a nawet 50% wypijanych napojów wysokoprocentowych to był samogon. Konsumpcja czystego alkoholu na przełomie lat 60. i 70. rosła w tempie blisko 1 l rocznie na głowę mieszkańca. Szczyt konsumpcji przypadł na rok 1981, kiedy statystyki Światowej Organizacji Zdrowia zanotowały ponad 11 l czystego alkoholu przypadających na jednego mieszkańca Polski i było to oparte na oficjalnych danych. Jeśli dodać bimber, przeciętny Polak pił ponad 20 l czystego alkoholu rocznie⁴⁵.

Obecnie branża napojów spirytusowych zatrudnia ponad 5 tys. pracowników oraz pośrednio 89 tys. W roku 2016 wpłaciła do sektora finansów publicznych ponad 12,5 mld zł, głównie z tytułu podatku akcyzowego i podatku VAT. Z gospodarczego punktu widzenia jest jednym z istotnych odbiorców produkcji rolnej, przetwarzającym rocznie 750 tys. ton zbóż oraz 50 tys. ton ziemniaków. Sprzedaż napojów spirytusowych na eksport generowała zaś przychód w wysokości ponad 700 mln zł rocznie⁴⁶. Niestety jednocześnie trzeba zauważyć, że produkcja spirytusu często nie odbywa się w Polsce, lecz przeprowadzana jest tu jedynie rektyfikacja⁴⁷. Branża napojów spirytusowych – tak jak branża piwowarska – ułatwia małym sklepom konkurowanie z wielkimi międzynarodowymi sieciami handlowymi⁴⁸.

W 2016 r. wartość eksportu napojów spirytusowych według Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej wyniosła 176 mln euro. Wyroby te trafiają przede wszystkim do państw Unii Europejskiej (w 2016 r. – 60,1%), a w drugiej kolejności do krajów rozwiniętych, m.in. do USA i Kanady (28,4%). Według Instytutu w porównaniu z 2012 r. oznacza to, że zwiększa się ekspansja na rynkach europejskich, a zmniejsza wywóz do krajów rozwiniętych, gdyż udział tych grup odpowiednio wzrósł o ponad 7 pkt proc. i obniżył się o ok. 3 pkt proc.⁴⁹

Dość nową kategorią na polskim rynku alkoholowym jest cydr. Jego produkcja historycznie, a także w trakcie kilkunastu lat tzw. wolnej Polski stanowiła niszę. Rozwój przypada zaś na okres pogarszania się polskich relacji z Rosją. Polska posiada obecnie ogromne zaplecze surowcowe, ale jednocześnie brakuje nam ugruntowanej tradycji produkcji i rozpoznawalnych regionalnie lub kontynentalnie marek. Rodzimi przedsiębiorcy wprowadzili rozwijają produkcję, lecz nadal istnieją wątpliwości co do potencjału rozwoju i optymalizacji rynku cydru w Polsce.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym⁵⁰ w dziale IV rozdziale 2 reguluje opodatkowanie szeroko pojętych wyrobów alkoholowych. Zgodnie z art. 92 do napojów alkoholowych w rozumieniu tej ustawy zalicza się alkohol etylowy, piwo, wino, napoje fermentowane i wyroby pośrednie.

Według danych Ministerstwa Finansów tytułu podatku akcyzowego od alkoholu etylowego do budżetu państwa wpłynęło w 2019 r. 8,3 mld zł, a przez 10 miesięcy 2020 r. – 7 mld zł. Z akcyzy od wina, napojów fermentowanych i wyrobów pośrednich wpłynęło w 2019 r. 392 mln zł, a przez 10 miesięcy 2020 r. – 340 mln zł. Akcyza od piwa wygenerowała w 2019 r. 3,35 mld zł, a przez 10 miesięcy 2020 r. – 3 mld zł.

Zgodnie z art. 93 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. do alkoholu etylowego w jej rozumieniu zalicza się:

- 1) wszelkie wyroby o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% objętości, objęte pozycjami CN 2207 (alkohol etylowy nieskażony o objętościowej mocy alkoholu $\geq 80\%$ objętości; alkohol etylowy i pozostałe wyroby alkoholowe o dowolnej mocy, skażone) i 2208 [alkohol etylowy nieskażony o objętościowej mocy alkoholu $< 80\%$ objętości; wódki, likiery i pozostałe napoje spirytusowe (z wyłączeniem preparatów alkoholowych złożonych w rodzaju stosowanych do produkcji napojów)], nawet jeżeli są to wyroby stanowiące część wyrobu należącego do innego działu Nomenklatury Scalonej;
- 2) wyroby objęte pozycjami CN 2204 (wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy częściowo sfermentowany i o rzeczywistej mocy alkoholu $> 0,5\%$ objętości lub moszcz gronowy z dodatkiem alkoholu o rzeczywistej mocy alkoholu $> 0,5\%$ objętości), 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi) i 2206 00 [cydr (cidr), perry, miód pitny i pozostałe napoje fermentowane oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, gdzie indziej niesklasyfikowane (z wyłączeniem piwa, wina ze świeżych winogron, moszczu gronowego, wermutu i pozostałych win ze świeżych winogron aromatyzowanych roślinami lub substancjami aromatycznymi), o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 22% objętości];
- 3) napoje zawierające rozcieńczony lub nierozcieńczony alkohol etylowy.

Oczywiście w większości wypadków, gdy mowa o alkoholu etylowym, intuicyjnie myślimy o wódce. Do tej kategorii należą jednak rumy, whisky i inne alkohole o określonym stężeniu procentowym.

Piwo rozumiemy intuicyjnie jako napój ze słodu, chmielu, drożdży i wody, co pokrywa się np. z *Reinheitsgebot* – niemieckim prawem czystości piwa. Jednakże tak jak owo prawo czystości uznano za dyskryminujące w sprawie Brasserie⁵¹, tak samo istota samego piwa nie jest całkowicie oczywista. Należy tu choćby wspomnieć o tym, że rodzą się pewne wątpliwości co do piwnego charakteru niektórych wyrobów, jak np. piw dodatkowo dosładzanych czy powstających ze składników takich, jak np. syrop glukozowo-fruktozowy. Na gruncie ustawy z dnia 6 grudnia

2008 r. nie występuje obecnie taki problem normatywny, gdyż wyroby te spełniają definicję legalną zawartą w jej art. 94. Zgodnie z treścią przepisu piwem w rozumieniu ustawy są wszelkie wyroby objęte pozycją CN 2203 00 (piwo otrzymywane ze słodu) oraz wszelkie wyroby zawierające mieszaninę piwa z napojami bezalkoholowymi, objęte pozycją CN 2206 00 [cydr (cidr), perry, miód pitny i pozostałe napoje fermentowane oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, gdzie indziej niesklasyfikowane (z wyłączeniem piwa, wina ze świeżych winogron, moszczu gronowego, wermutu i pozostałych win ze świeżych winogron aromatyzowanych roślinami lub substancjami aromatycznymi)], jeżeli rzeczywista objętościowa moc alkoholu w tych wyrobach przekracza 0,5% objętości. W sprzedaży są napoje będące mieszaninami, należy tu choćby przytoczyć przykład marki, która reklamuje się jako wynaleziona przez pewnego arystokratę. W całej Europie wyroby te uznawane są za cydr, na naszym rynku są jednak klasyfikowane jako piwo. Oczywiście może to być spowodowane kwestiami technologicznymi oraz ewentualnymi preferencjami konsumentów, pewne znaczenie może mieć jednak wyłączenie z zakazu reklamy określone w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁵², a ujęte w art. 13¹.

Wino, napoje fermentowane i wyroby pośrednie stanowią kategorię nieco bardziej tajemniczą. Osoba postronna powie, że wino to napój z winogron, kwestia komplikuje się jednak w przypadku win wytwarzanych z owoców. Winem w rozumieniu art. 95 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. jest:

- 1) wino niemusujące – wszelkie wyroby objęte pozycjami CN 2204 (wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy częściowo sfermentowany i o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości lub moszcz gronowy z dodatkiem alkoholu o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości) i 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi), z wyjątkiem wina musującego określonego w pkt 2:
  - a) o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% objętości, lecz nieprzekraczającej 15% objętości, pod warunkiem że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji, albo
  - b) o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 15% objętości, lecz nieprzekraczającej 18% objętości, pod warunkiem że nie zawierają żadnych dodatków wzbogacających oraz że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji;
- 2) wino musujące – wszelkie wyroby oznaczone kodami CN 2204 10 (wino musujące ze świeżych winogron), 2204 21 [wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy z fermentacją nierozpoczętą lub zatrzymaną przez dodanie alkoholu w pojemnikach o objętości ≤ 2 l (z wyłączeniem win musujących)], 2204 29 10 [wina ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi, w butelkach z korkami „grzybkowymi” przytrzymywanymi przewiązkami lub zapięciami o objętości > 2 l; wina dostarczane w inny sposób, pozostające w wyniku obecności ditlenku węgla w roztworze pod ciśnieniem ≥ 1 b, ale < 3 b, mierzonym w temperaturze 20°C w pojemnikach o objętości > 10 l (z wyłączeniem win musujących)] oraz objęte pozycją 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi), które łącznie spełniają następujące warunki:
  - a) znajdują się w butelkach zaopatrzonych w korek w kształcie grzybka, umocowany za pomocą węzłów lub spinek, albo cechują się ciśnieniem wynoszącym co najmniej 3 b, spowodowanym obecnością dwutlenku węgla w roztworze,
  - b) mają rzeczywistą objętościową moc alkoholu przekraczającą 1,2% objętości, lecz nieprzekraczającą 15% objętości,
  - c) cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji.

Na podstawie obecnie obowiązujących przepisów wino owocowe, o którym była mowa we wcześniejszej części referatu, nie jest winem w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r.

Wszelkie wyroby nie pochodzące z winogron i niebędące winem w rozumieniu art. 95 powyższej ustawy są uważane za wyroby fermentowane, jeżeli mają odpowiednio niskie stężenie alkoholu. Napojami fermentowanymi w rozumieniu art. 96 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. są:

- 1) musujące napoje fermentowane – wszelkie wyroby objęte pozycją CN 2206 00 [cydr (cidr), perry, miód pitny i pozostałe napoje fermentowane oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, gdzie indziej niesklasyfikowane (z wyłączeniem piwa, wina ze świeżych winogron, moszczu gronowego, wermutu i pozostałych win ze świeżych winogron aromatyzowanych roślinami lub substancjami aromatycznymi)] oraz wyroby oznaczone kodami CN 2204 10 (wino musujące ze świeżych winogron), 2204 21 [wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy z fermentacją nierozpoczętą lub zatrzymaną przez dodanie alkoholu w pojemnikach o objętości ≤ 2 l (z wyłączeniem win musujących)], 2204 21 [wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy z fermentacją nierozpoczętą lub zatrzymaną przez dodanie alkoholu w pojemnikach o objętości ≤ 2 l (z wyłączeniem win musujących)], 2204

29 10 [wina ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi, w butelkach z korkami „grzybkowymi” przytrzymywanymi przewiązkami lub zapięciami o objętości > 2 l; wina dostarczane w inny sposób, pozostające w wyniku obecności ditlenku węgla w roztworze pod ciśnieniem ≥ 1 b, ale < 3 b, mierzonym w temperaturze 20°C w pojemnikach o objętości > 10 l (z wyłączeniem win musujących)] i objęte pozycją 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi), niewymienione w art. 95, które znajdują się w butelkach zaopatrzonych w korek w kształcie grzybka, umocowany za pomocą węzłów lub spinek, albo cechują się ciśnieniem wynoszącym co najmniej 3 b, spowodowanym obecnością dwutlenku węgla w roztworze, oraz:

- a) mają rzeczywistą objętościową moc alkoholu przekraczającą 1,2% objętości, lecz nieprzekraczającą 13% objętości, albo
  - b) mają rzeczywistą objętościową moc alkoholu przekraczającą 13% objętości, lecz nieprzekraczającą 15% objętości
- pod warunkiem że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji;
- 2) niemusujące napoje fermentowane – niebędące musującymi napojami fermentowanymi określonymi w pkt 1 – wszelkie wyroby objęte pozycjami CN 2204 (wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy częściowo sfermentowany i o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości lub moszcz gronowy z dodatkiem alkoholu o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości) i 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi), z wyjątkiem wyrobów określonych w art. 95 ust. 1, oraz wyroby objęte pozycją CN 2206 00 [cydr (cidr), perry, miód pitny i pozostałe napoje fermentowane oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, gdzie indziej niesklasyfikowane (z wyłączeniem piwa, wina ze świeżych winogron, moszczu gronowego, wermutu i pozostałych win ze świeżych winogron aromatyzowanych roślinami lub substancjami aromatycznymi)], z wyjątkiem wszelkich wyrobów określonych w art. 94 ust. 1:
- a) o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% objętości, lecz nieprzekraczającej 10% objętości, albo
  - b) o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 10% objętości, lecz nieprzekraczającej 15% objętości
- pod warunkiem że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji.

Kategoria wyrobów pośrednich stanowi obok kategorii wyrobów fermentowanych z perspektywy porządku przedmiotowego ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. ogromne dobrodziejstwo, gdyż obejmuje wszystkie wyroby, których nie da się zakwalifikować do poprzednich pozycji. Wyrobami pośrednimi w rozumieniu przywołanej ustawy są wszelkie wyroby o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% objętości, lecz nieprzekraczającej 22% objętości, objęte pozycjami CN 2204 (wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy częściowo sfermentowany i o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości lub moszcz gronowy z dodatkiem alkoholu o rzeczywistej mocy alkoholu > 0,5% objętości), 2205 (wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi) i 2206 00 [cydr (cidr), perry, miód pitny i pozostałe napoje fermentowane oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, gdzie indziej niesklasyfikowane (z wyłączeniem piwa, wina ze świeżych winogron, moszczu gronowego, wermutu i pozostałych win ze świeżych winogron aromatyzowanych roślinami lub substancjami aromatycznymi)], z wyjątkiem wyrobów określonych w art. 94-96.

W przypadku alkoholu etylowego podstawą opodatkowania zgodnie z art. 93 ust. 3 i 4 jest liczba hektolitrów alkoholu etylowego 100% vol. w temperaturze 20°C zawartego w gotowym wyrobie. Stawka akcyzy na alkohol etylowy wynosi 6275,00 zł od 1 hl alkoholu etylowego 100% vol. zawartego w gotowym wyrobie.

W przypadku piwa zgodnie z art. 94 ust. 3 i 4 podstawą opodatkowania jest liczba hektolitrów gotowego wyrobu na 1 stopień Plato. Stawka akcyzy wynosi 8,57 zł od 1 hl za każdy stopień Plato gotowego wyrobu. Skala Plato to metoda określenia gęstości brzeczki (zawartości ekstraktu), z której powstało piwo. Stopnie Plato wskazują, w jakim stosunku wobec siebie pozostają masa ekstraktu brzeczki podstawowej oraz masa całej brzeczki. Jak wskazano wyżej, przyjęta została w Polsce jako podstawa wyliczania podatku akcyzowego od piwa. Najpopularniejszy rodzaj piwa, czyli lager, ma ok. 10 stopni Plato⁵³, co oznacza, że od 1 hl akcyza wynosi ok. 85,70 zł. Zasadniczo im „cięższe” piwo, tym wyższa akcyza, np. porter bałtycki ma od kilkunastu do trzydziestu kilku stopni Plato.

Podstawę opodatkowania wina stanowi liczba hektolitrów gotowego wyrobu, a stawka akcyzy wynosi 174,00 zł od 1 hl gotowego wyrobu.

Podobnie podstawą opodatkowania napojów fermentowanych jest liczba hektolitrów gotowego wyrobu. Stawka akcyzy wynosi:

- 1) na cydr i perry o kodach CN 2206 00 31 (cydr i perry musujące), 2206 00 51 (cydr i perry niemusujące w pojemnikach o objętości ≤ 2 l) oraz 2206 00 81 (cydr i perry niemusujące w pojemnikach o objętości > 2 l), o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu nieprzekraczającej 5,0% objętości – 97,00 zł od 1 hl gotowego wyrobu,
- 2) na pozostałe napoje fermentowane – 174,00 zł od 1 hl gotowego wyrobu.

Oznacza to faktyczne zróżnicowanie kategorii napojów fermentowanych i wyraźną preferencję dla cydru względem np. win owocowych. Faktyczny poziom opodatkowania cydru odpowiada poziomowi opodatkowania najpopularniejszego piwa.

Podstawą opodatkowania wyrobów pośrednich jest liczba hektolitrow gotowego wyrobu. Stawka akcyzy wynosi 350,00 zł od 1 hl gotowego wyrobu.

Wyraźnie widać, że skala opodatkowania co do zasady podąża za stężeniem alkoholu, z wyjątkiem piwa, gdzie obowiązuje skala Plato. Nie oznacza to, że akcyza płacona jest w pełnej wysokości. Dla małych browarów istnieje preferencja. Określona została ona w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego⁵⁴. W ostatnim czasie w tym rozporządzeniu zostały dokonane niewielkie zmiany. Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego⁵⁵ zmodyfikowało sposób liczenia limitu zwolnienia. Obecnie, tak jak i poprzednio, obowiązuje limit 200 tys. hl łącznie wyprodukowanego piwa, aby móc korzystać z 50-proc. zwolnienia z akcyzy. Jako piwo łącznie wyprodukowane liczyło się również piwo rozlane w browarze, np. pochodzące z innego browaru. Po zmianie piwo rozlane w browarze, niewyprodukowane w nim, nie jest wliczane do limitu zwolnienia. Dzięki temu małe browary mogą wyprodukować więcej piwa z niższą stawką akcyzy w ramach zwolnienia, a rozlew już wyprodukowanego piwa może się odbywać częściej w Polsce.

W czerwcu 2020 r. weszło w życie rozporządzenie wprowadzające ułatwienie w podatku akcyzowym dla browarów i gastronomii⁵⁶. Zasada była prosta – browary odbierają przeterminowane piwo z lokali, niszczą je i mogą obniżyć swój podatek akcyzowy. Rozwiązanie to funkcjonowało jednak w ograniczonym czasie. Od czerwca do końca lipca 2020 r. można było niszczyć piwo, a do grudnia – obniżyć podatek z tego tytułu. Zostało wydane jednak rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 23 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego⁵⁷, które przedłużyło stosowanie zwolnienia dla przeterminowanych piw. Podatnik, który zniszczy przeterminowane piwo do końca miesiąca po odwołaniu stanu epidemii, może skorzystać ze zwolnienia. Jednocześnie obniżenia akcyzy będzie można dokonać najpóźniej do końca 6. miesiąca następującego po miesiącu, w którym odwołano stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii. Tego typu działanie było postulowane przez branżę⁵⁸.

W zaistniałym stanie faktycznym na rynku alkoholowym oraz w polskiej gospodarce można sformułować kilka postulatów *de lege ferenda*, wiele z nich nie ma jednak charakteru czysto akcyzowego. Należy zauważyć, że branża, która obecnie jest najbardziej przystępna dla przedsiębiorców, to branża piwowarska.

Przy tworzeniu ułatwień dla branż, których wyroby są wrażliwe na działalność szarej strefy, należy być wyjątkowo ostrożnym, aby uczciwie działającym przedsiębiorcom nie stworzyć przestępczej konkurencji. Tak samo nie należy obniżać stawek podatkowych, jeśli nie uzasadniają tego nadzwyczajne okoliczności. W przeszłości postulowano, aby opodatkowanie danej działalności było wprowadzane możliwie szybko, żeby branże przyzwyczajały się od razu do funkcjonowania w warunkach opodatkowania, ale żeby przy tym nie miało ono destrukcyjnego charakteru⁵⁹.

Zasadne się wydaje, aby sytuacja prawna cydru – skoro jest opodatkowany na zbliżonym poziomie do piwa i za jego produkcją przemawia interes polskich rolników – została zrównana z sytuacją prawną piwa również pod innymi względami. Należałoby rozważyć przyznanie analogicznych jak w przypadku piwa możliwości reklamy, a także ewentualnie zniesienie obowiązku banderolowania, gdyż może ono wywoływać u konsumentów skojarzenia z alkoholami o wyższym stężeniu, jak wina i wódki. Są to rozwiązania niewpływające na opodatkowanie, a mogące rozwiązać obecne problemy polskiego cydrownictwa, a także sadownictwa. Obniżenie stawki akcyzy na cydr powinno być brane pod uwagę w ostatniej kolejności.

W branży alkoholi mocnych można stworzyć instrument delikatnie zmieniający strukturę rynku, a także wspomagający polskich rolników i lokalne tradycje. Tego typu rozwiązaniem mogą być małe gorzelnie działające w podobnych warunkach jak małe browary, które korzystają ze zwolnień od akcyzy. Należy być jednak ostrożnym przy projektowaniu takich regulacji, aby nie otworzyć furtki do legalizacji alkoholu przestępczego pochodzenia oraz aby alkohol pochodzący z zagranicznych małych gorzeln nie „zalał” naszego rynku.

Istnieje również ogromny, lecz niewykorzystany potencjał na rynku win owocowych. W obecnym stanie prawnym są one wyżej opodatkowane niż wina gronowe. Zasadne jest podjęcie działań mających na celu zmianę dotychczasowego stanu prawnego, choćby ze względu na potencjał produkcyjny naszej gospodarki w sektorze sadowniczym. W przypadku win owocowych preferencja mogłaby mieć charakter fiskalny, aby odróżnić je od innych

napojów fermentowanych, na podobnej zasadzie jak w przypadku cydru. Zasadne jest, aby wprowadzić kryterium jakościowe zawartości owoców czy ingerencji w proces fermentacji, tak aby produkt opodatkowany korzystną stawką miał tym rekompensowane wysokie koszty wytworzenia. Pierwszym krokiem w tym kierunku powinno być stworzenie odpowiedniej kategorii w Nomenklaturze Scalonej.

W dobie pandemii koronawirusa małe browary miały problemy ze zbyciem piwa. Wskazane jest podjęcie dyskusji nad zasadnością zakazu sprzedaży alkoholu przez Internet, a także sprzedaży na wynos w punktach gastronomicznych. Mogłaby to być szybka i konkretna pomoc dla firm z sektora gastronomicznego oraz małych browarów regionalnych i rzemieślniczych. Umożliwienie sprzedaży internetowej jest także postulatem samej branży piwowarskiej⁶⁰.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wytwórczość i sprzedaż alkoholu ma znaczny udział w naszej gospodarce. Widoczne jest, że przez lata zmieniały się trendy. Jednocześnie z przedstawionych powyżej faktów historycznych, informacji na temat technologii produkcji oraz ciężaru opodatkowania płynnie wniosek, że ten ostatni czynnik nie ma aż tak ważnego znaczenia, jak mogłoby się wydawać. Zyski z podatku akcyzowego nie powinny przysłaniać pozostałych aspektów, gdyż preferencje, w szczególności dla małej wytwórczości, mogą zostać zrekomensowane na innych polach (np. rozwój obszarów rolniczych). Zasadne jest, aby wprowadzić ułatwienia skutkujące poprawą jakości produkcji i wspierające małe podmioty. Być może taki krok doprowadzi do zmiany struktury spożycia oraz dalszego wzrostu kultury konsumpcji alkoholu w naszym kraju.

Przypisy:

- ¹ L. Liu i in., *Fermented beverage and food storage in 13,000 y-old stone mortars at Raqefet Cave, Israel: Investigating Natufian ritual feasting*, „Journal of Archaeological Science: Reports”, vol. 21, October 2018, s. 783-793.
- ² S. Zdziebłowski, *Polskie wykopaliska w Tell el-Farcha zmieniły wizję początków cywilizacji farańskiej*, <https://arheologia.com.pl/polskie-wykopaliska-w-tell-el-farcha-zmieniły-wizję-początkow-cywilizacji-farańskiej/>, dostęp: 1.02.2021.
- ³ P. Wiśniewski, *Piwa historie niezwykle*, Warszawa 1993, s. 38.
- ⁴ R.J. Braidwood i in., *Symposium: Did Man Once Live by Beer Alone?*, „American Anthropologist. New Series”, Vol. 55, No. 4 (Oct. 1953), s. 515-526.
- ⁵ jcdent, *Wino w starożytnej Grecji i Rzymie*, <https://steemit.com/busy/@jcdent/wino-w-starożytnej-grecji-i-rzymie>, dostęp: 20.01.2021.
- ⁶ *W poszukiwaniu źródeł arabskich słów*, <https://nauka.money.pl/artukul/w-poszukiwaniu-zrodel-arabskich-slow,112,0,1466224.html>, dostęp: 20.01.2021.
- ⁷ S. Simpson, *History and Mythology of Polish Vodka: 1270-2007*, „Food and History” 2010, Vol. 8, No. 1, s. 121-148.
- ⁸ Ł. Gołębiowski, *Wódka, Ożarów Mazowiecki* 2014, s. 9 i 10.
- ⁹ S. Simpson, dz. cyt., s. 121-148.
- ¹⁰ Tamże.
- ¹¹ Robert, *Miód pitny – historia i sposób wytwarzania*, <http://historia-alkoholu.pl/miód-pitny-historia-i-sposob-wyrabiania/>, dostęp: 20.01.2021.
- ¹² K. Rogowski, *Historia piwa*, <https://dietetycy.org.pl/historia-piwa/>, dostęp: 20.01.2021.
- ¹³ T. Pawłowski, *„Ci, którzy pili wodę, umierali”, czyli dlaczego świat zaczął pić piwo*, <https://superhistoria.pl/sredniowiecze/90114/ci-ktory-pili-wode-umierali-czyli-dlaczego-swiat-zaczal-pic-piwo.html>, dostęp: 20.01.2021.
- ¹⁴ S. Simpson, dz. cyt., s. 121-148.
- ¹⁵ Robert, dz. cyt.
- ¹⁶ J. Gluchowski, *Konsumpcja jako przedmiot opodatkowania: casus akcyza*, w: *Finanse publiczne i prawo finansowe – realia i perspektywy zmian. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Eugeniuszowi Ruśkowskiemu*, L. Etel (red. nauk.), M. Tyniewicki (red. nauk.), Białystok 2012, s. 413-420.
- ¹⁷ Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, Warszawa 1900, s. 293-294.
- ¹⁸ G. Lengnich, *B. Lengnicha Prawo pospolite Królestwa Polskiego*, Kraków 1836, s. 426.
- ¹⁹ Ł. Gołębiowski, dz. cyt., s. 9 i 10.
- ²⁰ G. Lengnich, dz. cyt., s. 425.
- ²¹ *Czopowe*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/czopowe;3889842.html>, dostęp: 20.01.2021.
- ²² S. Simpson, dz. cyt., s. 121-148.
- ²³ B. Wolska, *History, culture and alcohol: Drinking patterns in Poland and Australia*, Edith Cowan University, 2001, s. 53.
- ²⁴ S. Simpson, dz. cyt., s. 121-148.
- ²⁵ Aka, *„Polska wódka” – to 600 lat tradycji. Sześć wieków rozwoju sektora*, „Przemysł Fermentacyjny i Owocowo-Warzywny” 2005, nr 10, s. 31-32.
- ²⁶ Tamże.
- ²⁷ Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *100 lat polskiego winiarstwa. Raport na temat branży winiarskiej w Polsce – historia, analizy, prognozy*, http://zpprw.pl/wp-content/uploads/2019/01/Raport_100_lat_polskiego_winiarstwa_ZP_PRW.pdf, s. 1, dostęp: 1.02.2021.
- ²⁸ P. Polak, *Wina frankońskie – czas odnowić znajomość!*, <https://winnetradycje.wordpress.com/2015/07/22/wina-frankonskie-czas-odnowic-znajomosc/>, dostęp: 20.01.2021.
- ²⁹ Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *100 lat polskiego winiarstwa...*, dz. cyt., s. 1.
- ³⁰ Tamże.
- ³¹ Tamże, s. 2.

- ³² Ustawa z dnia 18 listopada 1948 r. o produkcji win, moszczów winnych i miódów pitnych oraz o obrocie tymi produktami, Dz.U. Nr 58, poz. 462 ze zm.
- ³³ Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *100 lat polskiego winiarstwa...*, dz. cyt., s. 2 i 3.
- ³⁴ Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Browary Polskie, *Branża piwowarska i sektory powiązane wobec pandemii COVID-19*, Warszawa, październik 2020, https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2020/10/Elektroniczny_BRANZA-PIWOWARSKA-I-SEKTORY-POWI%20C4%84ZANE-WOBEC-PANDEMII-COVID-19.pdf, s. 6, dostęp: 2.02.2021.
- ³⁵ Deloitte, *Podsumowanie analizy wybranych wskaźników wpływu przemysłu piwowarskiego na polską gospodarkę i otoczenie*, Warszawa, sierpień 2018, <https://browary-polskie.pl/wp-content/uploads/2018/11/Raport-Deloitte.pdf>, s. 35, dostęp: 2.02.2021.
- ³⁶ Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Browary Polskie, dz. cyt., s. 6.
- ³⁷ Tamże, s. 7.
- ³⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich oraz obrocie tymi wyrobami, Dz.U. Nr 124, poz. 783 ze zm.
- ³⁹ Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 1891.
- ⁴⁰ Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *100 lat polskiego winiarstwa...*, dz. cyt., s. 3.
- ⁴¹ Tamże, s. 1.
- ⁴² Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *Rynek wina w 2018 r.*, http://zpprw.pl/wp-content/uploads/2019/09/raport_rynek-wina.pdf, s. 1, dostęp: 2.02.2021.
- ⁴³ Tamże, s. 2.
- ⁴⁴ KOWR, *Wino*, <https://www.kowr.gov.pl/interwencja/wino>, dostęp: 20.01.2021.
- ⁴⁵ Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, *Alkohol w Polsce. Kontekst społeczny, rynkowy i legislacyjny, opracowanie zbiorcze pod redakcją zespołu prof. Andrzeja M. Fala*, Warszawa 2020, <https://pracodawcyrp.pl/upload/files/2020/01/2020-02-03-alkohol-w-polsce-raport-pracodawcyrp.pdf>, s. 7 i 8, dostęp: 2.02.2021.
- ⁴⁶ R. Momot, *Produkcja i rynek napojów spirytusowych względem pozostałych napojów alkoholowych. Analiza otoczenia prawnego, gospodarczego i społecznego*, Warszawa, czerwiec 2017 r., <https://fundacijarepublikanska.org/wp-content/uploads/2017/06/branza-spirytusowa-raport.pdf>, s. 1, 3 i 5, dostęp: 2.02.2021.
- ⁴⁷ Warsaw Enterprise Institute, *Przemysł spirytusowy w Polsce. Potrzebny gospodarce, mocno wpisany w naszą kulturę i historię*, Warszawa, styczeń 2019, <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2019/01/Przemys%C5%82-spirytusowy-w-Polsce.pdf>, s. 4, dostęp: 2.02.2021.
- ⁴⁸ R. Momot, dz. cyt., s. 5.
- ⁴⁹ Warsaw Enterprise Institute, dz. cyt., s. 18.
- ⁵⁰ Tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 722 ze zm., dalej „ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r.”.
- ⁵¹ Wyrok TSUE z dnia 5 marca 1996 r. w sprawach połączonych C-46/93 i C-48/93 *Brasserie du Pêcheur SA v. Bundesrepublik Deutschland i The Queen v. Secretary of State for Transport*, ex parte: *Factortame Ltd i in.*, https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-PL-ARRET-C-0046-1993-200406772-05_00.html, dostęp: 20.01.2021.
- ⁵² Tekst jednolity Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.
- ⁵³ D. Siedlecki, *Akcyza od piwa: liczymy stawkę*, <https://browarparagraf.com/2015/02/akcyza-od-piwa-liczymy-stawke/>, dostęp: 20.01.2021.
- ⁵⁴ Dz.U. poz. 2525 ze zm.
- ⁵⁵ Dz.U. poz. 2381.
- ⁵⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego, Dz.U. poz. 985.
- ⁵⁷ Dz.U. poz. 2388.
- ⁵⁸ Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Browary Polskie, dz. cyt., s. 29.
- ⁵⁹ R. Rybarski, *Ciężar podatków w Polsce*, Warszawa 1923, s. 30.
- ⁶⁰ Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Browary Polskie, dz. cyt., s. 30.

Bibliografia:

- Aka, „*Polska wódka*” – to 600 lat tradycji. *Sześć wieków rozwoju sektora*, „Przemysł Fermentacyjny i Owocowo-Warzywny” 2005, nr 10.
- Braidwood R.J. i in., *Symposium: Did Man Once Live by Beer Alone?*, „American Anthropologist. New Series”, Vol. 55, No. 4 (Oct. 1953).
- Deloitte, *Podsumowanie analizy wybranych wskaźników wpływu przemysłu piwowarskiego na polską gospodarkę i otoczenie*, Warszawa, sierpień 2018, <https://browary-polskie.pl/wp-content/uploads/2018/11/Raport-Deloitte.pdf>, s. 35, dostęp: 2.02.2021.
- Gloger Z., *Encyklopedia staropolska*, Warszawa 1900.
- Gluchowski J., *Konsumpcja jako przedmiot opodatkowania: casus akcyza*, w: *Finanse publiczne i prawo finansowe – realia i perspektywy zmian. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Eugeniuszowi Ruśkowskiemu*, L. Etel (red. nauk.), M. Tyniewicki (red. nauk.), Białystok 2012.
- Gołębiewski Ł., *Wódka*, Ożarów Mazowiecki 2014.
- Lengnich G., *B. Lengnicha Prawo pospolite Królestwa Polskiego*, Kraków 1836.
- Liu L. i in., *Fermented beverage and food storage in 13,000 y-old stone mortars at Raqefet Cave, Israel: Investigating Natufian ritual feasting*, „Journal of Archaeological Science: Reports”, Vol. 21, October 2018.
- Momot R., *Produkcja i rynek napojów spirytusowych względem pozostałych napojów alkoholowych. Analiza otoczenia prawnego, gospodarczego i społecznego*, Warszawa, czerwiec 2017 r., <https://fundacijarepublikanska.org/wp-content/uploads/2017/06/branza-spirytusowa-raport.pdf>, s. 1, 3 i 5, dostęp: 2.02.2021.
- Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, *Alkohol w Polsce. Kontekst społeczny, rynkowy i legislacyjny, opracowanie zbiorcze pod redakcją zespołu prof. Andrzeja M. Fala*, Warszawa 2020, <https://pracodawcyrp.pl/upload/files/2020/01/2020-02-03-alkohol-w-polsce-raport-pracodawcyrp.pdf>, s. 7 i 8, dostęp: 2.02.2021.
- Rybarski R., *Ciężar podatków w Polsce*, Warszawa 1923.

Simpson S., *History and Mythology of Polish Vodka: 1270-2007*, „Food and History” 2010, Vol. 8, No. 1.
Warsaw Enterprise Institute, *Przemysł spirytusowy w Polsce. Potrzebny gospodarce, mocno wpisany w naszą kulturę i historię*, Warszawa, styczeń 2019, <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2019/01/Przemys%C5%82-spirytusowy-w-Polsce.pdf>, s. 4, dostęp: 2.02.2021.
Wiśniewski P., *Piwa historie niezwykle*, Warszawa 1993.
Wolska B., *History, culture and alcohol: Drinking patterns in Poland and Australia*, Edith Cowan University, 2001.
Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *100 lat polskiego winiarstwa. Raport na temat branży winiarskiej w Polsce – historia, analizy, prognozy*, http://zpprw.pl/wp-content/uploads/2019/01/Raport_100_lat_polskiego_winiarstwa_ZP_PRW.pdf, s. 1, dostęp: 1.02.2021.
Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa, *Rynek wina w 2018 r.*, http://zpprw.pl/wp-content/uploads/2019/09/raport_rynek-wina.pdf, s. 1, dostęp: 2.02.2021.
Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Browary Polskie, *Branża piwowarska i sektory powiązane wobec pandemii COVID-19*, Warszawa, październik 2020, https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2020/10/Elektroniczny_BRAN%C5%BBA-PIWOWARSKA-I-SEKTORY-POWI%C4%84ZANE-WOBEC-PANDEMII-COVID-19.pdf, s. 6, dostęp: 2.02.2021.

Źródła internetowe

Czopowe, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/czopowe;3889842.html>, dostęp: 20.01.2021.
jcdent, *Wino w starożytnej Grecji i Rzymie*, <https://steemit.com/busy/@jcdent/wino-w-starozytnej-grecji-i-rzymie>, dostęp: 20.01.2021.
KOWR, *Wino*, <https://www.kowr.gov.pl/interwencja/wino>, dostęp: 20.01.2021.
Pawłowski T., „Ci, którzy pili wodę, umierali”, *czyli dlaczego świat zaczął pić piwo*, <https://superhistoria.pl/sredniowiecze/90114/ci-ktorzy-pili-wode-umierali-czyli-dlaczego-swiat-zaczal-pic-piwo.html>, dostęp: 20.01.2021.
Polak P., *Wina frankońskie – czas odnowić znajomość!*, <https://winnetradycje.wordpress.com/2015/07/22/wina-frankonskie-czas-odnowic-znajomosc/>, dostęp: 20.01.2021.
Robert, *Miód pitny – historia i sposób wytwarzania*, <http://historia-alkoholu.pl/miód-pitny-historia-i-sposob-wyrabiania/>, dostęp: 20.01.2021.
Rogowski K., *Historia piwa*, <https://dietetycy.org.pl/historia-piwa/>, dostęp: 20.01.2021.
Siedlecki D., *Akcyza od piwa: liczymy stawkę*, <https://browarparagraf.com/2015/02/akcyza-od-piwa-liczymy-stawke/>, dostęp: 20.01.2021.
W poszukiwaniu źródeł arabskich słów, <https://nauka.money.pl/artykul/w-poszukiwaniu-zrodel-arabskich-slow,112,0,1466224.html>, dostęp: 20.01.2021.
Zdziebłowski S., *Polskie wykopaliska w Tell el-Farcha zmieniły wizję początków cywilizacji farańskiej*, <https://archeologia.com.pl/polskie-wykopaliska-w-tell-el-farcha-zmieniły-wizje-poczatkow-cywilizacji-faraonskiej/>, dostęp: 1.02.2021.

Orzecznictwo

Wyrok TSUE z dnia 5 marca 1996 r. w sprawach połączonych C-46/93 i C-48/93 Brasserie du Pêcheur SA v. Bundesrepublik Deutschland i The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd i in., łącznie C-46/93 i C-48/93 Brasserie du Pêcheur SA v. Bundesrepublik Deutschland i The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd i in., https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-PL-ARRET-C-0046-1993-200406772-05_00.html, dostęp: 20.01.2021.

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego, Dz.U. poz. 2381.
Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 23 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego, Dz.U. poz. 2388.
Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego, Dz.U. poz. 985.
Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego, Dz.U. poz. 2525 ze zm.
Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym, tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 722 ze zm.
Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobieniu i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 1891.
Ustawa z dnia 18 listopada 1948 r. o produkcji win, moszczów winnych i miodów pitnych oraz o obrocie tymi produktami, Dz.U. Nr 58, poz. 462 ze zm.
Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, tekst jednolity Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o wyrobieniu i rozlewie wyrobów winiarskich oraz obrocie tymi wyrobami, Dz.U. Nr 124, poz. 783 ze zm.